

Slavenwerk in de binnenkamer

Gemeente van Christus,

Ik weet niet hoe het u vergaat, maar ik word niet erg vrolijk van de teksten die we hebben gelezen. Allereerst lijkt het wel dat we hier in het Lucasevangelie op een aantal teksten stuiten die niets met elkaar te maken hebben. Alsof de auteur Lucas of een latere redacteur hier een soort rommelhoekje heeft gemaakt van uitspraken van Jezus, die hij niet elders kon onderbrengen, maar onderling ook geen verband hebben.

Het gaat over struikelblokken en dat je maar beter dood kunt zijn dan zelf een struikelblok te zijn, het gaat over vergeving van de ander - tot zeven keer op een dag -, het gaat over geloof dat zo sterk is dat het het onmogelijke kan doen en tenslotte komt er een stukje waarin de leerlingen gewaarschuwd worden vooral niet op een complimentje of een bedankje te wachten, want ze zijn maar slaven die doen wat ze moeten doen. Onze vertaling zegt 'we zijn *maar* slaven'- onze vorige vertaling zei het nog sterker: 'we zijn *onnutte* slaven'...

Die laatste woorden stuiten ons ook nog eens tegen de borst. En terecht. Ze lijken helemaal niet te passen bij het evangelie, ze lijken een hele andere sfeer te ademen. Als we ons de zaligsprekingen herinneren, wordt aan hen die hongerigen beloofd dat ze verzadigd zullen worden, zij die huilen, dat ze zullen lachen en hen die lijden wordt het Koninkrijk van God toegezegd. Jezus geeft zijn leerlingen opdracht om de hongerigen te voeden en de zieken te genezen... Waarom dan nu plotseling die kilheid en hardheid?

Het stuit ons tegen de borst omdat wij het herkennen - in het 'kerkelijk bedrijf'. Soms zijn mensen jarenlang actief in de kerk, zonder ook maar een bedankje te horen. Vooral als het gaat om de onzichtbare taken achter de schermen. Iemand vertelde mij 17 jaar lang iets te hebben gedaan in de kerk en het werd hem nog verweten ook toen hij daarmee stopte. Dat is triest, gemeente! We zijn niet zo complimenteus naar elkaar toe... kennelijk vinden wij ook dat wie in de kerk zijn werk doet niet meer doet dan zijn plicht. 'Onnutte slaven' zijn we. Doe je plicht maar en zwijg.

Maar het gevolg is nogal eens dat mensen nogal eens afhaken. Ik heb veel buitenkerkelijken gesproken die in het verleden bijzonder actief zijn geweest. En als ik dan vraag naar die breuk, blijkt er een enorme pijn achter schuil te gaan. Jarenlang ongezien werk dat op geen enkele manier beloond is - niet eens een bedankje. Sterker nog: als er in al die tijd eens wat mis ging, dan kregen ze dat *wel* te horen - luid en duidelijk! Het heeft nogal wat mensen diep ontmoedigd en niet zelden zwaar beschadigd! Wij mogen als kerk hier en daar hun excuus wel eens aanbieden, denk ik soms.

En ik heb het over het verleden - ik hoop maar dat het nu anders is! Wat hebben we prachtige dingen meegemaakt in de afgelopen maanden. vrolijk diensten waarin veel gemeenteleden betrokken waren, een pelgrimstocht, een jubileumweek, een jubileumboek, een nieuwe *Random Geloven* en afgelopen week een hele week 'Open Kerk', met een uitnodigend billboard boven de deur, gastvrij onthaal met koffie, een prachtige boekentafel en elke avond muziek in de kerk. Tientallen mensen hebben zich daarvoor ingezet, sommigen wekenlang, avonden en dagen... Horen zij dat van ons terug? Bedanken wij elkaar voor de inzet? Kunnen we elkaar hiervoor complimenteren? Oogsten wij wat er is gebeurd, dankbaar en feestelijk? Of hoeft dat niet van onze tekst?

Wat wel vaak gebeurt is dat we letten op de foutjes die er waren. Het is immers onvermijdelijk dat er fouten worden gemaakt. Ja, er missen verhalen in het jubileumboek over mensen die zich jarenlang hebben ingezet. Er staan mensen niet op het billboard, die wel op de foto kwamen. Er ontbraken boeken op de boekentafel. Soms was de koffie op als het plotseling druk werd in de kerk. Door temperatuursverschillen waren de tongwerken van het orgel soms een beetje ontstemd, de jubileumboeken kwamen wat later dan gepland. Ik vergeet in de gebeden wel eens een onderwerp aan te roeren wat wel had gemoeten. Ik ben nog lang niet bij alle mensen langs geweest. Ja, mensen maken fouten, ook in de kerk. En gek genoeg vertellen we elkaar *die* dingen wel! De negatieve geluiden zingen nogal eens rond.

De vraag is vanmorgen: is dat wat ons tekstgedeelte ons wil zeggen: bedanken hoeft niet - je doet slechts je plicht als slaaf. Waarom zou een heer zijn slaaf bedanken? Waarom zouden wij elkaar bedanken? We zijn maar *onnutte slaven!*

Eerlijk gezegd denk ik bij deze vreemde praktijk eerder aan het begin van onze tekst: 'Het is onvermijdelijk dat er struikelblokken zijn, maar wee degene *door wie* ze komen'. Deze onattente en ondankbare houding vervreemdt mensen van de kerk. Als ik zie dat ons kerkelijk bedrijf mensen frustreert - en dan trek ik het even heel breed, ik heb het beslist niet alleen over Siddeburen -, als ik zie hoe een kerkelijke organisatie mensen tot wanhoop kan brengen. Jonge predikanten haken soms alweer vroegtijdig af omdat ze zich verloren en verlaten voelen. In

het laatste nummer van *Woord en Dienst* schrijft een jonge predikante die zich eenzaam voelt in de kerkelijke organisatie: ‘Het probleem met de predikant zit ‘m niet in de samenleving, het zit ‘m in de kerk’ (*W&D* 18, 2007, p. 20). Als we dan lezen: ‘wee degenen door wie de struikelblokken komen’... dan kan de angst ons om het hart slaan. Dàt gaat toch niet over ons? Laten *wij* het toch niet zijn die mensen ten val brengen! Laten *wij* het toch niet zijn die door onze houding mensen vervreemden van de kerk en van het evangelie!

Het woordje dat daar in het Grieks staat is ‘*skandalon*’ en betekent zowel valstrik als ergernis alsook verleiding. Het is verwant met ons woord ‘schandaal’. Kennelijk is Jezus zo nuchter dat hij weet dat het onvermijdelijk is dat dat gebeurt. Waar gehakt wordt daar vallen spaanders. Waar mensen samenleven daar worden fouten gemaakt. In de kerk zijn er schandalen - *skandalon*! Dat is onvermijdelijk. Nuchterheid troef!

Je zou kunnen zeggen: deze constatering is de achtergrond waartegen de andere uitspraken van Jezus geplaatst moeten worden - dit is het nuchtere en ontzuierende uitgangspunt: het is onvermijdelijk dat er struikelblokken en schandalen zijn. Onvermijdelijk maar niet goed te praten. Jezus gebruikt grote woorden: je kunt beter met een molensteen verdronken worden, dan dat jijzelf een struikelblok bent. Maar feit is: het gebeurt. Toen en nu. In de wereld en in de kerk. En dus is de vraag: hoe daarmee om te gaan? Hoe moeten wij reageren als we tegen struikelblokken aanlopen?

Als dat de vraag is, dan is de rest van ons gedeelte het antwoord. Als de vraag is: hoe moet je omgaan met deze schandalen dan is het antwoord van Jezus ‘*Let op jullie zelf!*’ (vers 3). Zoek het niet bij de ander, maar zoek het vooral bij jezelf. Jezus stuurt hier zijn leerlingen op de weg van de introspectie en de zelfcensuur. We worden hier de *binnenkamer* ingestuurd om aan en met ons zelf te werken.

Wie gaat wijzen lost niets op. Jawel, je mag het wel noemen - ‘als je broeder zondigt, spreek hem dan ernstig toe’, zegt Jezus. Het woord zonde doet ons meteen denken aan het doen van foute dingen (stelen, liegen, overspel), maar het Griekse woord betekent vooral ‘de bestemming missen’. Bovendien staat in de meeste handschriften erbij ‘tegen jou’. Met andere woorden: als iemand uit de eigen gemeenschap iets doet wat *jou zelf* direct raakt, iets dat de relatie werkelijk verstoort - dan mag je of moet je de ander daar op aanspreken. Dat is wat anders dan rondbazuinen! Je zult het persoonlijk moeten zeggen, omdat het jou raakt!

Maar veel belangrijker nog dan het feit dat je daar de ander op aan kunt spreken is dat je dat moet doen in de *bereidheid tot vergeving*. Als de ander berouw heeft, dan moet je het meteen vergeven. En als dat zeven keer op een dag

gebeurt, dag in dag uit... dan zul je zeven keer op een dag moeten vergeven, dag in dag uit.

Dat de leerlingen dan verzuchten: 'Heer, geef ons meer geloof' is niet vreemd. Ik voel zelf die zucht: hoe kun je zo in het leven staan? Dat red je toch nooit? 'Heer, help ons daarbij, help mij daarbij. Geef mij meer geloof!' De radicaliteit van de woorden van Jezus is hier ongelooflijk! Het 'verander de wereld, begin bij jezelf' lijkt hier uitgevonden te zijn. Struikelblokken en schandalen zijn er - dat is een feit -, maar Jezus zegt tegen zijn leerlingen en tegen ons twee dingen: (1) Laten jullie het niet *zelf* zijn en (2) *als* je er tegenaan loopt, zoek ook dan de oplossing bij jezelf! Vergeef het, vergeef het, vergeef het!

De leerlingen vragen om meer geloof. Jezus' antwoord laat zien dat ze daarmee op de goede weg zitten. Inderdaad: geloof, dat is waar het hier op aankomt! Wie werkelijk geloof heeft kan *alles*! Een moerbeiboom in zee planten - dat lijkt niet te kunnen! Maar met een klein beetje echt geloof (een mosterdzaadje) kan het. Wij zijn naar de binnenkamer gestuurd. Daar gaat het niet om het geloven in allemaal dingen. Nu we in de binnenkamer zijn en de ergernis voelen bij de kerkelijke organisatie; als we zien hoe moeilijk het is om te vergeven als mensen dezelfde fouten blijven maken, dan weten we waar het over gaat. Dan gaat het om wat er *van binnen* gebeurt: vinden wij de liefde om te vergeven? Vinden wij de hoop om vol te houden? Vinden wij het geloof om het uit te houden bij alle onvolmaaktheid en gebrokenheid? Dat is het geloof waar de leerlingen om vragen!

In onze tijd zouden we zeggen: maar ik *voel* het niet zo. En als je het niet voelt, tja, dan kun je er niets aan doen. Je moet tenslotte wel eerlijk blijven tegenover jezelf. Soms lukt het, soms voel je hoe je over een ergernis kunt heenstappen en dan ervaar je ook hoe goed dat is. Dat goede gevoel is de beloning. Wie dat een keer meemaakt wil wel verder. Het voelt goed om zo te leven, het leidt tot een vrolijk en happy leven. Dat is immers de boodschap van de *Happinez*.

Dat is waartegen Jezus hier waarschuwt! Wie het doet voor de kick, het goede gevoel, de beloning, zal het heel vaak nalaten. Wie de ander helpt omdat hij of zij het zelf nodig heeft om nodig te zijn, loopt vast. Wie zijn houvast niet zoekt in de plicht tot vergeven maar in het vermogen en het goede gevoel om te vergeven, zal zich blijven ergeren: 'Ik heb het nu al 5 keer, al 6 keer gedaan. Het voelt niet goed om het nog een keer te doen...'

Nogmaals: we zijn in de *binnenkamer*, we zijn afgedaald in de diepten van de ziel. Daar - in ons diepste innerlijk - vertelt Jezus over de slaaf die zijn plicht doet. Hij heeft geen vriendelijke heer, maar een soort bruto. Na een dag zwoegen op het land moet hij eerst ook nog de maaltijd bedienen. Pas daarna kan hij wat

eten, zonder bedankje, zonder complimentje... Ik geloof nooit dat dat goed voelt. Maar Jezus zegt: zo is het nou ook met jullie als jullie in de binnenkamer zijn. Daar doe je je plicht, daar werk je omdat God je daar roept. En de eerlijkheid gebiedt te zeggen: dat is een klus waar je je lang niet altijd goed bij voelt. Daar kan het donker zijn en onbarmhartig. Maar daar is het waar het gebeuren moet, de bron van liefde en vergeving. Daarom vragen de leerlingen om geloof!

Wie deze weg naar binnen gaat, gaat vroeg of laat ook weer de weg naar buiten. Wie het niet om de beloning gaat, niet om de kick, niet om het goede gevoel, die kan de ander zonder bijbedoelingen belonen en bedanken. Die kan de tekorten van de ander begrijpen en verdragen. Wie zo in de binnenkamer het slavenwerk verricht, gaat de vreugde ervaren van geven *en* ontvangen. Wie kan vergeven kan ook in mildheid aanwijzen wat er fout gaat. Wie deze weg naar binnen gaat is niet verongelijkt als zijn of haar werk ongezien blijft. Wie deze weg naar binnen gaat komt naar buiten met de lofzang uit Habakuk:

*Al zal de vijgenboom niet bloeien,
al zal de wijnstok niets voortbrengen,
al zal de oogst van de olijfboom tegenvallen,
al zal er geen koren op de akkers staan,
al zal er geen schaap meer in de kooien zijn
en geen rund meer binnen de omheining –
toch zal ik juichen voor de HEER,
jubelen voor de God die mij redt.
God, de HEER, is mijn kracht,
hij maakt mijn voeten snel als hinden,
hij laat mij over mijn bergen gaan*

Het blijft wel hooggestemde taal. Het zijn woorden die ons misschien nu niet meer tegen de borst stuiten, maar ons wel klein doen voelen. Daarom kunnen we niet anders dan met de leerlingen meebidden: *'Heer, geef ons meer geloof!'*

Amen